

Các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển năng lực nghề nghiệp cho luật sư tập sự dựa vào cộng đồng nghề nghiệp

Nguyễn Đình Lâm*

*Luật sư, Công ty luật TNHH Justitia & Cộng sự

Received: 16/04/2024; Accepted: 26/04/2024; Published: 15/5/2024

Abstract: Developing professional capacity in general and legal capacity in particular for trainee lawyers has many different paths, of which the best path is to rely on the professional community. Research results at the Hanoi Bar Association show that there are many factors affecting the process of developing professional capacity for trainee lawyers based on the professional community. This result is the basis for determining measures to develop the professional capacity of trainee lawyers in order to improve the professional capacity of trainee lawyers to meet the requirements of the legal profession in today's society.

Keywords: Influencing factors, professional capacity development, trainee lawyers, professional community

1. Đặt vấn đề

Thách thức về trình độ, kỹ năng hành nghề của luật sư Việt Nam hiện nay phải được giải quyết bằng đào tạo bài bản, nghiêm túc, lâu dài của Nhà nước và Liên đoàn Luật sư Việt Nam để có được một bộ phận luật sư chuyên nghiệp, đủ năng lực hành nghề tương đương với các luật sư quốc tế và các tổ chức hành nghề luật sư chuyên sâu các lĩnh vực đầu tư, kinh doanh, thương mại có yếu tố nước ngoài có thương hiệu, uy tín trong khu vực và thế giới.

Để trở thành luật sư có giấy phép hành nghề đòi hỏi sinh viên sau khi có bằng cử nhân luật phải trải qua thời gian tập sự. Trong thời gian tập sự luật sư tập sự được bồi dưỡng về chuyên môn, nghiệp vụ và các năng lực hỗ trợ nghề luật cũng như đạo đức nghề từ đó phát triển được NLNN thông qua sự hướng dẫn của luật sư hướng dẫn và các lớp bồi dưỡng tại các tổ chức xã hội được phép hành nghề luật sư như Đoàn luật sư, Công ty luật, Văn phòng luật sư. Do đó cộng đồng nghề luật sư có vai trò quan trọng trong quá trình phát triển NLNN cho luật sư tập sự.

Có nhiều yếu tố ảnh hưởng đến phát triển NLNN cho luật sư tập sự dựa vào cộng đồng. Phân tích làm rõ có những yếu tố nào ảnh hưởng đến quá trình phát triển NLNN cho luật sư tập sự dựa vào cộng đồng nghề nghiệp để có cơ sở khoa học đề xuất các biện pháp phát triển NLNN cho luật sư tập sự dựa vào cộng đồng nghề nghiệp nhằm nâng cao kết quả của quá trình này là một việc làm vô cùng cần thiết.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm phát triển năng lực nghề nghiệp cho luật sư tập sự

Phát triển là quá trình biến đổi theo chiều hướng từ chưa hoàn thiện đến hoàn thiện, từ cấp độ thấp đến cấp độ cao, từ chưa hoặc ít hiệu quả đến hiệu quả. Trong nghiên cứu này phát triển NLNN được nhìn nhận dưới góc độ giáo dục học coi đó là những phương thức của nhà sư phạm tác động đến đối tượng giáo dục giúp cho đối tượng mở rộng và nâng cao kiến thức, kỹ năng và thái độ trên cơ sở đó phát triển các năng lực thành phần trong cấu trúc năng lực nghề nghiệp.

Do đó, phát triển năng lực nghề nghiệp cho luật sư tập sự là quá trình tổ chức các hoạt động có chủ đích của cán bộ quản lý, luật sư hướng dẫn cho luật sư tập sự cập nhật, bổ sung các tri thức chuyên môn, nghiệp vụ và năng lực hỗ trợ hoạt động nghề luật sư nhằm nâng cao năng lực vận dụng những tri thức, kỹ năng nghề nghiệp và đạo đức nghề vào thực tiễn hoạt động nghề luật sư.

2.2. Một số yếu tố ảnh hưởng đến phát triển năng lực nghề nghiệp cho luật sư tập sự dựa vào cộng đồng nghề nghiệp

2.2.1. Lòng yêu nghề của luật sư tập sự

Lòng yêu nghề chỉ phối thái độ của con người nói chung và luật sư tập sự nói riêng khi thực hiện công việc, là một phẩm chất nhân cách quý báu của người lao động, đặc biệt là lao động hành nghề luật sư. Yêu nghề, luật sư tập sự sẽ có ý thức tự trọng về nghề nghiệp, coi trọng đạo đức nghề nghiệp, có ý thức phấn đấu vươn lên trong công tác. Đối với luật sư tập sự, lòng yêu nghề mang một ý nghĩa đặc trưng. Những luật sư tập sự có lòng yêu nghề luôn nghiêm túc trong công việc, say mê nghiên cứu, học tập,

bồi dưỡng và coi hoạt động phụng sự là niềm vui, là sự cống hiến trong hoạt động nghề nghiệp của mình. Do vậy, đây là một trong những yếu tố ảnh hưởng rất lớn đến sự phát triển NLNN của luật sư tập sự.

2.2.2. Đặc điểm tâm lý của luật sư tập sự

Trong quá trình phát triển NLNN cho luật sư tập sự, luật sư tập sự vừa là đối tượng vừa là chủ thể của quá trình phát triển. Với vai trò là chủ thể của quá trình phát triển, các yếu tố như động cơ, hứng thú, trình độ phát triển tri thức cũng như tính tích cực tự giác và vai trò của chủ thể có ảnh hưởng trực tiếp đến kết quả phát triển NLNN. Nếu luật sư tập sự có động cơ rõ ràng, có tinh thần tự giác, tích cực học tập, nghiên cứu, thực hành thì quá trình phát triển NLNN sẽ đạt kết quả. Ngược lại, nếu luật sư tập sự không tự giác, tích cực, năng lực học tập còn hạn chế thì quá trình phát triển NLNN sẽ không đạt kết quả.

2.2.3. Ý thức tự học, tự bồi dưỡng của luật sư tập sự

Để được cấp Giấy chứng nhận người tập sự hành nghề luật sư khi được đánh giá tốt về kiến thức chuyên môn nghiệp vụ cũng như các đạo đức nghề nghiệp không đơn giản là sự tích lũy kinh nghiệm thuần túy qua thời gian mà phụ thuộc rất nhiều vào ý thức phấn đấu vươn lên trong học tập, trong công việc của bản thân luật sư tập sự. Trước bối cảnh xã hội nhiều biến động, trước những yêu cầu của xã hội đối với luật sư nếu luật sư tập sự không cập nhật, không được bồi dưỡng, không trau dồi một cách thường xuyên thì sẽ không đáp ứng được yêu cầu của đời mới. Do đó, tính tích cực học tập, ý thức tự giác học tập nhằm nâng cao trình độ là những yếu tố có tác động mạnh mẽ đến hiệu quả phát triển NLNN cho luật sư tập sự.

2.2.4. Môi trường làm việc

Sự khuyến khích, động viên của lãnh đạo, sự hỗ trợ và bầu không khí tâm lý được xem như một yếu tố quan trọng làm nên động lực để luật sư tập sự phấn đấu học tập và cống hiến. Có thể thấy rằng, sự quan tâm, thấu hiểu, động viên và có các chính sách đãi ngộ phù hợp từ phía nhà quản lý có sức ảnh hưởng lớn đến nhận thức, thái độ và hành vi của luật sư tập sự trong quá trình thực tập. Xét ở khía cạnh tâm lý, tất cả mọi người đều mong muốn sự cố gắng của họ được lãnh đạo ghi nhận, được tôn vinh, tôn trọng và được quan tâm, chia sẻ kịp thời.

Sự công bằng trong đánh giá, sự hỗ trợ kịp thời đối với các luật sư tập sự vừa thể hiện sự quan tâm chia sẻ của lãnh đạo vừa tạo nên động lực cho luật sư tập sự phấn đấu học hỏi vừa giúp luật sư tập sự có thêm điều kiện thuận lợi cho việc học tập nâng cao

NLNN cho bản thân.

2.2.5. Các hoạt động của cộng đồng nghề nghiệp

Trong thời gian tập sự luật sư tập sự không chỉ thực hiện các tương tác với luật sư hướng dẫn mà còn tương tác với các đồng nghiệp, các tổ chức nghề nghiệp trong và ngoài nơi tập sự. Các hoạt động của cộng đồng nghề nghiệp đã chi phối, tác động rất lớn đến sự phát triển các NLNN của luật sư tập sự. Trong số các cá nhân, tổ chức trong và ngoài tổ chức tập sự ảnh hưởng đến việc phát triển NLNN của luật sư tập sự có thể kể đến vai trò của các đồng nghiệp, đặc biệt là các luật sư có kinh nghiệm trong việc định hướng, hỗ trợ, giúp đỡ trực tiếp cho luật sư tập sự trong hoạt động hành nghề luật sư. Bên cạnh đó, các tổ chức, cá nhân có liên quan đến hoạt động tập sự nhưng ở bên ngoài nhà trường như bạn đồng môn, đồng nghiệp ở các tổ chức luật sư bên ngoài, cộng đồng luật sư trong Liên đoàn luật sư... cũng có ảnh hưởng không nhỏ đến quá trình phát triển NLNN của luật sư tập sự thông qua các hoạt động giao lưu học thuật, chia sẻ tài liệu và kinh nghiệm hành nghề luật sư. Mỗi cá nhân, tổ chức trong cộng đồng nghề nghiệp trong quá trình thực hiện các hoạt động theo chức năng, nhiệm vụ của mình đều có những tác động đến quá trình phát triển NLNN cho luật sư tập sự với những tính chất, mức độ khác nhau.

2.2.6. Năng lực của luật sư hướng dẫn

Nguồn nhân lực chính trong phát triển năng lực nghề nghiệp cho luật sư tập sự là luật sư hướng dẫn tập sự. Để hướng dẫn luật sư tập sự thực hành nghề thì luật sư hướng dẫn cần có những yêu cầu về phẩm chất chính trị, đạo đức nghề nghiệp, trình độ chuyên môn, nghiệp vụ và các năng lực hỗ trợ hành nghề luật sư. Luật sư hướng dẫn phải là người luôn tâm huyết với nghề luật sư, luôn có trách nhiệm trong việc bồi dưỡng, chia sẻ kinh nghiệm cho luật sư tập sự thì quá trình phát triển NLNN cho luật sư tập sự sẽ đạt kết quả. Trong thời gian tập sự luật sư tập sự được giúp luật sư hướng dẫn trong hoạt động nghề nghiệp, được đi cùng với luật sư hướng dẫn gặp gỡ người bị tạm giữ, bị can, bị cáo, người bị hại, nguyên đơn dân sự, bị đơn dân sự và người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đến vụ án hình sự, nguyên đơn, bị đơn và các đương sự khác trong vụ việc dân sự, vụ án hành chính khi được người đó đồng ý; giúp luật sư hướng dẫn nghiên cứu hồ sơ vụ, việc, thu thập tài liệu, đồ vật, tình tiết liên quan đến vụ, việc và các hoạt động nghề nghiệp khác; được tư vấn pháp luật, đại diện ngoài tổ tụng và thực hiện các dịch vụ pháp lý khác theo sự phân công của luật sư hướng dẫn khi

được khách hàng đồng ý. Do đó năng lực và trách nhiệm của luật sư hướng dẫn sẽ là yếu tố đóng vai trò quan trọng trong phát triển NLNN cho luật sư tập sự.

Kết quả khảo sát các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển năng lực nghề nghiệp cho luật sư tập sự dựa vào cộng đồng nghề nghiệp

Để tìm hiểu thực trạng các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển NLNN cho luật sư tập sự dựa vào cộng đồng nghề nghiệp chúng tôi đã khảo sát tại Đoàn luật sư Hà Nội. Số lượng khảo sát: 32 cán bộ quản lý (CBQL) bao gồm Giám đốc Công ty luật, Giám đốc Văn phòng luật sư và luật sư hướng dẫn và 84 luật sư tập sự.

Thang đánh giá các mức độ ảnh hưởng được tính như sau: *Rất ảnh hưởng: 5 điểm; Ảnh hưởng: 4 điểm; Bình thường: 3 điểm; Ít ảnh hưởng: 2 điểm; Không ảnh hưởng: 1 điểm.*

Kết quả thu được ở bảng dưới đây:

Bảng 2.1. Tổng hợp kết quả khảo sát các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển năng lực nghề nghiệp cho luật sư tập sự dựa vào cộng đồng nghề nghiệp

TT	Các yếu tố ảnh hưởng	CBQL, LS hướng dẫn			LS tập sự			TB
		ĐTB	ĐLC	TB	ĐTB	ĐLC	TB	
1	Lòng yêu nghề	4.84	0.667	1	4.88	0.789	1	4.86
2	Đặc điểm tâm lý của luật sư tập sự	4.20	0.743	4	4.20	0.812	4	4.20
3	Ý thức tự học, tự bồi dưỡng của luật sư tập sự	4.61	0.691	3	4.66	0.780	2	4.63
4	Môi trường làm việc	4.15	0.954	6	4.17	0.976	6	4.16
5	Các hoạt động của cộng đồng nghề nghiệp	4.18	0.755	5	4.20	0.802	5	4.19
6	Năng lực của luật sư hướng dẫn	4.75	0.885	2	4.41	0.951	3	4.58
Trung		4.46			4.42			4.44

Ghi chú: ĐTB: Điểm trung bình; ĐLC: Độ lệch chuẩn; TB: Thứ bậc

Kết quả khảo sát cho thấy, các CBQL, luật sư hướng dẫn và luật sư tập sự đánh giá các yếu tố có mức độ ảnh hưởng dao động từ “Ảnh hưởng” đến “Rất ảnh hưởng”. ĐTB chung theo đánh giá của CBQL, luật sư hướng dẫn và luật sư tập sự là 4.44 tương đương với mức độ “Rất ảnh hưởng”. Không có sự chênh lệch giữa ý kiến của 2 đối tượng nghiên thể khảo sát là CBQL, luật sư hướng dẫn và luật sư tập sự. Có 3 yếu tố được CBQL, luật sư hướng dẫn và luật sư tập sự đánh giá ở mức độ “Rất ảnh hưởng” bao gồm “Lòng yêu nghề” của luật sư tập sự với ĐTB = 4.86 xếp thứ bậc 1 (CBQL, luật sư hướng dẫn: 4.84; Luật sư tập sự: 4.88); “Ý thức tự học, tự

bồi dưỡng của luật sư tập sự” có ĐTB = 4.63 xếp thứ bậc 2 và “Năng lực của luật sư hướng dẫn” có ĐTB = 4.58. Trong 3 yếu tố trên có 2 yếu tố thuộc về yếu tố chủ quan của chính bản thân luật sư tập sự và 1 yếu tố thuộc về khách quan tác động là luật sư hướng dẫn. Điều này đúng với mọi quá trình phát triển của cá nhân vì yếu tố chủ thể luôn là yếu tố ảnh hưởng nhất. Tuy nhiên trong quá trình thực hành nghề, học nghề mọi hoạt động hành nghề của luật sư tập sự phải được giám sát, điều khiển và hướng dẫn của luật sư hướng dẫn nên năng lực của người hướng dẫn cũng là yếu tố ảnh hưởng lớn đến quá trình phát triển NLNN. Yếu tố “Đặc điểm tâm lý của luật sư tập sự” xếp thứ 4 trong các mức độ ảnh hưởng có ĐTB là 4.20. Kết quả này cho thấy muốn phát triển năng lực của cá nhân nói chung và của luật sư tập sự nói riêng luôn phải xuất phát từ những mong muốn nội tại của bản thân mỗi cá nhân. Các yếu tố “Các hoạt động của cộng đồng nghề nghiệp” có ĐTB = 4.19 xếp thứ bậc 5 và yếu tố “Môi trường làm việc” có ĐTB = 4.16 có mức độ ảnh hưởng thấp nhất.

Kết quả khảo sát trên với các số liệu cụ thể đã phản ánh khách quan thực tế mức độ ảnh hưởng của các yếu tố đến phát triển NLNN cho luật sư tập sự dựa vào cộng đồng nghề nghiệp.

3. Kết luận

Có nhiều yếu tố ảnh hưởng đến quá trình phát triển NLNN cho luật sư dựa vào cộng đồng nghề nghiệp. Kết quả nghiên cứu cho thấy muốn phát triển NLNN cho luật sư tập sự cần phải có những biện pháp tác động đến lòng yêu nghề, đến những “phần chìm” bên trong của luật sư tập sự đó là ý thức, là động cơ, mong muốn phát triển NLNN của họ. Mặt khác nghiên cứu cũng cho thấy cần phải tổ chức đa dạng các hoạt động của cộng đồng nghề nghiệp và tạo ra một môi trường làm việc thuận lợi ở đó có sự ghi nhận, khuyến khích, động viên của CBQL, của luật sư hướng dẫn và môi trường đó phải tạo ra một bầu không khí tâm lý vui vẻ, thân thiện và cởi mở.

Tài liệu tham khảo

1. Covaliop A.G. (1971), *Tâm lý học cá nhân*. Tập 2, NXB Giáo dục, Hà Nội
2. Phạm Minh Hạc (2001), *Tâm lý học*, NXB Giáo dục, Hà Nội,
3. Vũ Dũng (Chủ biên), (2008), *Từ điển Tâm lý học*, NXB Từ điển Bách khoa
4. Nguyễn Quang Uân (Chủ biên), (2006) *Tâm lý học đại cương*, NXB ĐHSB Hà Nội.
5. Phan Trung Hoài (2004), *Hoàn thiện pháp luật về luật sư ở Việt Nam hiện nay*, NXB Chính trị Quốc gia.